

1. Téma, výzkumné otázky a cíle diplomové práce:

FONOLOGICKÉ ASPEKTY ŘEČI PŘI LOGOPEDICKÉ TERAPII U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Hlavním cílem je pozorovat a popsat fonologické aspekty řeči během logopedické terapie u dětí předškolního věku, poskytované logopedkou v rámci Ambulance klinické logopedie v Mikulově. Budu pozorovat logopedickou terapii u dětí, kterým je diagnostikován specificky narušený vývoj řeči- vývojová dysfázie, a budu zaznamenávat pokroky při individuální terapii jednotlivých dětí. Budu pozorovat nesprávné používání, záměny, vynechávání různých fonémů a jejich následné upravování při logopedické terapii. Zaměřím se také na různé metody a pomůcky, které používá logopedka při terapii.

2. Hlavní výzkumná otázka:

Hlavní výzkumná otázka zjišťuje, které fonologické aspekty řeči a jakým způsobem bývají nejčastěji narušeny u dětí s vývojovou dysfázií. Tyto aspekty jsou již detailněji popsány v teoretické části diplomové práce.

Za účelem pozorování a popisu hlavního cíle jsem si stanovila čtyři *dílčí cíle*, které odpovídají *na vedlejší výzkumné otázky*:

- otázka 1) Jakým způsobem probíhá logopedická terapie předškolních dětí v Ambulanci klinické logopedie?
- cíl 1) Předložit průběh pozorování logopedické terapie předškolních dětí v Ambulanci klinické logopedie.

- otázka 2) Jaké metody logopedické intervence používá logopeda?
- cíl 2) Předložit veškeré metody logopedické intervence používané logopedkou.

- cíl 3) Předložit výpovědi rodičů na interview o logopedické terapii jejich dětí.
- cíl 4) Předložit výpověď logopedky na interview o logopedické terapii dětí.

3. Výzkumná strategie: kvalitativní výzkum

V rámci realizace praktické části diplomové práce budu využívat metodu pozorování a interview. Tento typ výzkumné strategie jsem volila již při zpracování bakalářské práce

a velice mi vyhovoval, neboť upřednostňuji osobní účast při výzkumu. Při realizaci výzkumu je důležité se zkoumaným přiblížit, navázat s nimi i jejich okolím (rodiče) kontakt, pocit důvěry, proniknout do podstaty problému a zjistit názory, přístupy, pocity a vztahy. U této formy výzkumu lze získat také jeho zpětnou reflexi ze strany logopedky či rodičů.

4. Metody sběru dat:

Pro tento druh výzkumu chci zvolit metodu *interview a pozorování*. Chtěla bych využít dvě varianty interview- strukturovaného (pro rozhovor s rodiči dětí s vývojovou dysfázií), případně jej doplním nestrukturovanými otázkami, které vyplynou ze situace. druhá varianta- nestrukturovaný rozhovor (pro rozhovor s logopedkou).

Pozorování by bylo zúčastněné, neboť bych chtěla během provádění výzkumu v logopedickém zařízení sledovat jak práci logopeda, tak projevy dětí a spolupráci s rodiči.

Počet kontaktovaných osob by měl vycházet z možností logopedické ambulance- alespoň 4 děti s vývojovou dysfázií.

K realizaci této formy výzkumu je nutné být v kontaktu s logopedkou i rodiči dětí. V kontaktu s logopedkou již jsem, poté je nutné nakontaktovat rodiče s danými dětmi (které vybere logopeda) a toto setkání (první kontakt) může proběhnout v čekárně před absolvováním terapie, popř. po domluvě s daným rodičem i jindy.

5. Úryvek s připravovaného nástroje sběru dat:

V rámci realizace praktické části diplomové práce budu využívat metodu pozorování a interview. Interview bude probíhat jak s rodiči, tak s logopedkou. S rodiči to bude interview strukturované a budu zjišťovat odpovědi na otázky tohoto typu:

- Jak dlouho je Vaše dítě v péči logopeda?
- Jak často Vaše dítě navštěvuje logopeda?
- Jak často se věnujete úpravě artikulace při domácí terapii?
- Kdo s dítětem doma nejčastěji pracuje?
- Jak motivujete dítě ke spolupráci?
- Používáte nějaké odměny za snahu? Jestli ano, jaké?
- Jaké jsou pokroky v artikulaci Vašeho dítěte?
- Jak vnímáte pokroky, které Vaše dítě dělá?
- Následně se mohu ještě zeptat na doplňující otázky k osobní a rodinné anamnéze dítěte.

Interview s logopedkou bude probíhat před začátkem nebo po skončení terapie příslušného dítěte a mělo by být nestrukturované.

V rámci zúčastněného pozorování budu pozorovat logopedickou terapii u dětí s diagnózou vývojová dysfázie, a budu zaznamenávat pokroky jednotlivých dětí. Budu pozorovat nesprávné používání, záměny, vynechávání různých fonémů a jejich následné upravování během logopedické terapie. Zaměřím se také na pozorování a popis různých metod a pomůcek, které používá logopedka při terapii.

6. Praktické a etické problémy výzkumu:

Při realizaci výzkumu může nastat mnoho problémů. Stěžejním problémem by mohla být nedostatečná velikost výzkumného vzorku či možná neochota ke spolupráci ze strany rodiny či logopedky. Dále by mohlo nastat, že děti, které se stanou po výběru logopedky výzkumným vzorkem, v daném časovém rozpětí neabsolvují logopedickou terapii a já tak nebudu mít koho hodnotit a budu muset volit jiné dítě.

Poté může nastat situace, že rodiče nebudou souhlasit s uveřejněním získaných informací, díky kterým nebudu moci vypracovat část diplomové práce. Tato situace se dá vyřešit tak, že vyhledáme jiné vhodné dítě a rodiče. Avšak není zde takové široké pole, které by bylo vhodné a odpovídalo všem požadavkům mé výzkumné části diplomové práce.

V počáteční fázi výzkumu nemůžeme vědět, jak k terapii svého dítěte přistupují jeho rodiče a logopedka, proto musíme otázky pokládat velice opatrně a s největší empatií a uvidíme-li, že se zkoumaný (rodič) necítí dobře, raději se od citlivého tématu odkloníme a zkusíme se k němu dostat jindy a nějakým jiným způsobem.

7. Terénní poznámky

Pro realizaci výzkumu jsem zvolila Ambulanci klinické logopedie v Mikulově.

Ambulance klinické logopedie je nestátní zdravotnické zařízení pro logopedickou terapii těžkých vad a poruch řeči a sluchu. Je členem Asociace klinických logopedů ČR. Toto zařízení poskytuje již 11 let odbornou logopedickou dětem a dospělým a spolupracuje se všemi pojišťovnami ČR.

Ambulance je rozdělena na dvě samostatné místnosti, u kterých se nachází čekárna pro klienty se sociálním zařízením a nemá bezbariérový přístup.

Místnost logopedky je vybavena pracovním stolem s počítačem pro ukládání dokumentace o dětech a případné použití logopedického programu. Dále se zde nachází stůl

se třemi židlemi k provádění individuální terapie, vedle něj je nástěnná magnetická tabule a skříň se slohami s logopedickým materiálem a pomůckami k procvičování všech hlásek (logopedické zrcadlo, obrázky, pexesa, pohádky, hry, knihy, časopisy atd.)

Rozhovor probíhal s logopedkou v této místnosti a byl spíše pouze informativní, obsahoval otázky typu:

Mohu u Vás vykonat výzkum pro diplomovou práci?

Navštěvují Vaši ambulanci děti, které by byly vhodným zkoumaným vzorkem?

Byly by rodiče těchto dětí ochotni spolupracovat na výzkumu?

8. Námět na modifikaci výzkumného návrhu

Téma mé diplomové práce je jistě velice obsáhlé a dalo by se rozšířit o řadu problému, na které by se mohl tento výzkum zaměřit. Neboť na samotnou poruchu řečové komunikace-vývojovou dysfázii, je zaměřena celá řada různých výzkumů, které přicházejí stále s novými poznatky.

9. Seznam literatury

DVOŘÁK, Josef. *Logopedický slovník terminologický a výkladový*. 1. vyd. Žďár nad Sázavou: Logopedické centrum, 2001. 192 s.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

KLENKOVÁ, J., KOLBÁBKOVÁ, H. *Diagnostika předškoláka: správný vývoj řeči dítěte*. Brno: MC nakladatelství, 2005. 125 s.

KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 228 s. ISBN 80-247-1110-9

KOUKOLÍK, František. *Lidský mozek: funkční systémy: norma a poruchy / 2., akt. a roz.* vyd. Praha: Portál, 2002. 451 s.: il.

KRČMOVÁ, Marie. *Fonetika a Fonologie / 2007* [cit. 2009-01-05]

Dostupné na World Wide Web:

< <http://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js07/fonetika/materialy/index.html> >

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Opožděný vývoj řeči, Dysfázie : metodika reedukace*. 1. vyd. Praha: Septima, s.r.o., 2002. 104 s. ISBN 80-7216-177-6.

LECHTA, V. a kol. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 360 s. ISBN 80- 7178- 801- 5

LECHTA, V. a kol. *Terapie narušené komunikační schopnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 386 s. ISBN 80- 7178- 961- 5

MATĚJČEK, Z., POKORNÁ, M. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. 1.vyd. Jinočany: H+ H, 1998. 205 s. ISBN 80- 86022- 21- 8

MIKULAJOVÁ, Marína, RAFAJDUSOVÁ, Iris. *Vývinová dysfázia: špecificky narušený vývin reči /* 1. vyd.. Bratislava: Vlastným nákladem, 1993. 288 s.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4

ŠKODOVÁ, E., JEDLIČKA, I. Poruchy vývoje řeči: vývojová dysfázie. In ŠKODOVÁ, E., JEDLIČKA I. a kol. *Klinická logopedie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 110-146. ISBN 978- 80- 7367- 340- 6

VYGOTSKIJ, Lev Semjonovič. *Psychologie myšlení a řeči /* uspořádal, úvodním slovem a komentáři opatřil Jan Průcha. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. 135 s.

V projektu chybí velmi důležitá část, což je vysvětlení toho, proč chcete dělat, to co popisujete jako svůj výzkum – v čem to bude přínosné? Proč zrovna toto téma? Chybí údaj o způsobu výběru dotazovaných a také záznam z prvního rozhovoru.